



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Tractatus Juridicus Ad Librum III. Decretalium Gregorii IX.  
Clericorum in communi, nec non Prælatorum, ac  
Capitulorum in specie obligationes, & jura complectens**

**Scharz, Oddo**

**Salisburgi, 1738**

Titulus XIII. De Rebus Ecclesiæ alienandis, vel non.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63800)

## TITULUS XIII.

*De Rebus Ecclesiæ alienandis, vel non.*

**Q**uanquam Episcopis, aliisque Prælati in Ecclesias sibi subiectas, earumque bona ampla sit collata potestas per *cap. 3. C. 10. Q. 1.* ea tamen tam libera non est, ut pro nudo voluntatis suæ arbitrio de iis disponere valeant. Non enim sunt *domini*, sed *dispensatores* rerum Ecclesiasticarum *cap. 13. C. 12. Q. 1.* Unde, qui limites in dispensandis, & alienandis rebus Ecclesiasticis Prælatorum potestati positi sint, sub præsentis Rubricæ exponitur.

## §. I.

*Quid sint res Ecclesiæ? Quando, & ex quibus causis earum alienatio interdicta fuerit?*

## SUMMARI A.

1. *De rebus mobilibus, & immobilibus præmittitur doctrina generalis.* 2. *Quid sit res mobilis?* 3. *Alia est pretiosa, alia non pretiosa.* 4. *Res immobilis alia est naturaliter, alia civiliter talis.* 5. *Ad quam speciem reducenda sint res incorporales?* 6. *Item actiones?* 7. *An pecunia ad res immobiles comparandas destinata sit res immobilis?* *Sententia affirmativa refertur.* 8. *Negativa eligitur.* 9. *Et respondetur ad opposita.* 10. *Quid sint res Ecclesiæ, & quid per Ecclesiam intelligatur?* 11. *Res Ecclesiæ sunt vel merè temporales, vel spirituales, & ille vel antecedenter, vel consequenter tales.* 12. *Quibus aliis nominibus res Ecclesiæ efferantur?* 13. *Bæhmeri impudens crisis castigatur.* 14. *Quando bona Ecclesiastica alienari prohibita fuerint?* 15. *Et ex quibus causis?*

**D**E Rebus Ecclesiasticis acturi, præmittimus doctrinam juris generalem de rebus mobilibus, & immobilibus. Res equidem, si vocis huius homonymiam spectemus, latissimæ significationis est, ut vulgò vocabulum *transcendens* appelletur, utpote quod ad omne ens, & non ens referri queat. *Goëddæus in Comment. ad l. 5. ff. de V. S.*

*num. 4.* Nos, dimissa hac cura, & investigatione, rem in duplici duntaxat specie consideramus, in quantum nempe vel *mobilis*, vel *immobilis* dicitur.

*Res mobilis* illa audit, quæ de loco ad locum salva, & integra moveri potest, vel à se ipsa, ut homo, pecus. *l. 93. ff. de V. S.* vel ab alio, ut gemma, annulus.

lus. l. 17. ff. de auro, argent. legat. item ædificia temporaria, quæ de loco ad locum transferuntur. l. 18. ff. de act. empt. l. 60. ff. de A. R. D. & ejusmodi res in vernacula nostra vocantur *wegliche Güter, Fahrnuß*.

3 Res mobilis rursus vel est pretiosa, & servando servari potest, vel non pretiosa, quæ servando servari nequit. In censum rerum pretiosarum veniunt vasa aurea, argentea, Bibliotheca copiosa, grex ovium, &c. si loquamur de rebus Ecclesiæ, Reliquiæ, & ipsana Sanctorum, ornamenta, & alia, quæ sunt de thesauro Ecclesiæ, ejusque singularem promovent splendorem. Ad res mobiles non pretiosas referuntur oleum, frumentum, fructus, pecudes, vestes pleræque, pecunia usui quotidiano deserviens, quæ aliàs retenta sterilis est, nihilque emolumenti adfert. Molina Tom. 2. disp. 465. num. 4.

4 Res immobilis in vulgari sensu juris vocatur illa, quæ de loco ad locum salva, & integra moveri nequit, & hæc vel est naturaliter, vel civiliter talis. Ad priorem speciem reducimus res, quæ ex natura sua moveri nequeunt, ut est fundus, ager, domus &c. & quæ iisdem naturâ coherent, l. 40. ff. de A. E. V. l. 3. §. 15. ff. de Vi & Vi armat. ut sunt arbores solo coherentes, & affixæ. l. 7. §. 5. ff. Quod vi aut clam. Nota tamen cum Magnif. P. König h. t. num. 6. quod arbores cæduæ, quæ in hunc finem destinatae sunt, ut cædantur, item gramen, aut alii fructus, quos tellus progignit, tametsi rebus immobilibus, quamdiu adhuc pendent, fundoque coherent, accenseri mereantur, l. 44. ff. de R. V. Separati tamen potius pro rebus mobilibus habentur

di sint, & ideo sub prohibita alienatione non veniant. Civiliter res immobiles dicuntur, quæ quidem de se moveri possunt, quia tamen ad res immobiles, earumque usum, & ornamentum perpetuò destinantur, rerum quoque immobilium naturam assumere videntur. Huc spectant mancipia rustica, sive servi glebæ, aut fundo excolendo perpetuò adscripti homines, cap. 5. h. t. Nov. 7. cap. 1. item ædificia non ad tempus posita l. 7. §. 10. l. 60. ff. de A. R. D. horologia ædibus affixa l. 9. §. 2. ff. Quod vi aut clam. Pisces propagationis causâ in stagnum coniecti, & alia id genus, de quibus videantur textus in l. 13. §. fin. & LL. seqq. ff. de Act. empt. quo etiam probabilius molendina navalia, & pneumatica, Schiff- und Windmüllten reduci debent. Clariss. D. D. Peregrini ad Tit. J. de reb. Corp. n. 2.

5 Quæres: Ad quam classem reducendæ sunt res incorporales, ut sunt jura venandi, piscandi, exercitium jurisdictionis; item census, & redditus annui, si ex fundatione, vel aliàs in perpetuum constituti sunt, ea intentione, ut salvo capitali, interesse annuum sustentatione v. g. Clericorum applicetur? Resp. ejusmodi res incorporales propriè nec res immobiles, nec mobiles dici posse, sed constituere tertiam quandam speciem, ut patet ex l. 15. §. 2. ff. de re Jud. attamen rebus immobilibus accensendas esse, evincunt textus in Clem. 1. h. t. Clem. Socii de V. S. l. ult. §. ult. C. de Præscr. long. temp. Nov. 7. cap. 1. Panorm. in cap. 5. h. t. num. 10. Covarruv. lib. 3. V. R. cap. 7. num. 2. Molin. loc. cit.

6 Sed quorsum actiones referemus? Dico, esse referendas ad res immobiles

si ad eas tendant, ad res verò mobiles, si illas persequantur. Qui enim actionem habet, rem ipsam habere videtur. *l. 15. ff. de R. J. Panormit. ad cap. 5. b. t. num. 9.* Clariss. D.D. Collegæ D. de Herz in *Cive beato part. 1. cap. 4. num. 7.* D. Peregrini *ad cit. tit. n. 2.*

7 Illud ab utriusque fori DD. in litem trahi video: An pecunia ad res immobiles comparandas destinata rebus immobilibus accensenda sit? Qui affirmativam tumentur, quorum è numero sunt Quaranta in *summa Bullar. V. alienatio rerum Eccles. num. 25.* Piascius in *Praxi Episc. part. 1. cap. 5. artic. 4. num. 19.* & ex hujatibus Clariss. D.D. P. Engl *h. t. num. 7.* D. Franz *p. m. ad tit. J. de rebus Corpor. D. Peregrini eod. tit. num. 3.* D. Gletle *part. 1. select. Q. Q. quest. 12. num. 3.* & alii, nituntur autoritate *l. 1. §. 3. ff. de Pollicit. l. 19. §. 11. l. 22. ff. de Auro, legat. cap. 21. §. 1. Sent. excomm. in 6.* Ex quibus textibus erui videtur, quod destinatum habeatur pro re, sive actu perfecto, & quod paria sint, aliquid esse factum, aut fieri destinatum. Accedunt textus alii in *l. 1. §. seqq. ff. pro Socio*, ubi mutua destinatio omnium bonorum ad societatem rem communem facere dicitur, & in *l. 3. §. 6. ff. de Contr. tutel. §. util. a. t.* ubi tutor ex pecunia pupilli ad prædiorum comparationem destinata, nec sibi, nec aliis solvere potest, quod destinatione non facta, sibi vetitum haud esset. Accedit ratio, quòd in pecuniis principaliter spectandus sit valor impositus *l. 1. ff. de Contrab. empt.* atque adeo illa destinatio jam facit, ut spectari debeat tanquam mensura rei immobilis.

Qui negativam tumentur, in quam & nos inclinamus, non uno juris suffragio opinionem suam suffultam reperiunt, sic in *l. 55. §. 7. ff. de Legat. 3.* dicit Ulpianus: *Si lignum sit paratum ad carbonem coquendos, atque conficiendos, ait Osilius l. 5. juris partiti, carbonum appellatione hujusmodi materiam non contineri.* Et in *l. 58. §. 1. ff. pro Socio* idem juris-consultus ait, solam destinationem pecuniæ ad societatem, ab uno factam, non facere rem communem: ergò sola destinatio alicujus rei non facit, ut deposita nativa sua qualitate, induat naturam illius rei, ad quam destinata est, & propterea pecunia, tanquam res de se mobilis, ex sola destinatione ad rem immobilem comparandam immobilis dici nequit.

Ad opposita jam responderetur, & quidem I. ad illas gnomas: *Quod destinatum habeatur pro actu perfecto. Et quod paria sint, aliquid esse factum, aut fieri destinatum*, tum demum habere locum, quando vel id operis, ad quod aliqua res destinata est, jam ceptum, & inchoatum est, ut ex *l. 1. §. 3. ff. de Pollicit.* constat, vel solo animo, & intentione perfici potuit. Gail. *l. 2. observ. 11. num. 4. §. 5.* Ad *l. 1. §. seqq. ff. pro Socio* facile responderetur, mirum videlicet non esse, quod ex mutua destinatione bonorum, etiam ante collationem, res inter socios fiant communes; nam hoc est de natura hujus contractus, qui solo consensu perficitur, nec ad sui perfectionem traditionem exposcit. Ad *l. 3. §. 6. ff. de Contrat. tutel.* reponitur, quod hæc opportunitas rationum minoris, & plerumque interventus prætoris, non verò destinatio pe-

pecuniæ exigat. Nec etiam officit *cit. cap. 21.* quod *Novitium*, qui ad religiosam vitam præparatur, habeat pro *professo* quoad privilegium *Canonis*; id equidem non est de natura ipsius religiosi tyrocinii, sed ex dispositione juris speciali provenit. Esse autem aliquam rem *mobilem*, aut *immobilem*, est de qualitatibus rei naturaliter inhærentibus, ideoque sola animi destinatione tali, vel tali qualitate affectam reddere non potest. Ad rationem, quod pecunia propter valorem sibi impositum sit mensura rei *immobilis*, atque adeo rei immobili adnumerari conveniat, negamus, hanc illationem esse legitimam, etenim si pecunia in *concreto* spectetur, ut *corpus*, merito rebus *mobilibus*, & corporeis adnumeratur; si in abstracto, tanquam valor, sive æstimatio, in classem rerum *incorporalium* reponi meretur. Vid. *Nov. 4. cap. 3. l. 95. ff. de Legat. 3. l. 94. §. 1. ff. de Solut.* His generaliter præmissis

10 Dicimus *res Ecclesiæ* illas appellari, quæ in proprietate Ecclesiæ existunt. Per *Ecclesiam* autem in sensu præsentis rubricæ intelliguntur omnia loca pia, cultui Divino autoritate Ecclesiastica specialiter deputata. Auth. *Hoc jus porrectum C. de SS. Eccles.* quæ à SS. Canonibus recepta, ac veluti Canonizata in *cap. 2. C. 10. Q. 2.* Item ex *Extrav. ambitiose inter commun. b. t.* in illis verbis: *locorumque piorum quorumlibet.* Panormit. in *cap. 5. b. t. num. 14.* Layman. *ad d. cap. n. 5. P. Wiestner Tract. de Alienat. Canon. part. 1. art. 1. num. 1.* Unde sub nomine Ecclesiæ hic veniunt non solum templa DEO dicata, sed etiam *Monasteria* utriusque sexus. *Clem. 1. b. t. cit. Extrav. ambitiose eod.*

Item *Oratoria*, *Capellæ*, & *Altaria* ritè consecrata. Redoanus *de Alienat. rer. Eccles. quest. 49. num. 5.* Nec non *Confraternitates*, & *Sodalitia* Laicorum, sicut & *Hospitalia*, & *Xenodochia* pro recipiendis, & hospitandis peregrinis autoritate Ecclesiastica erecta. Pignatell. *Tom. 4. consult. 21. per tot.* ut subiade, quæ de prohibita alienatione in favorem Ecclesiæ sub præsentis titulo statuta sunt, merito ad prædicta loca extendenda sint, cum etiam quoad immunitatem, & alia privilegia Ecclesiis æquiparentur. Redoan. *d. quest. P. König b. t. num. 5.*

*Res Ecclesiæ* (sub quo vocabulo *re* comprehendimus alia quæcunque bona, & jura ejusdem) quædam sunt mere *temporales*, ut *castra villæ*, *domus*, *fundus*, *pecunia*, & id genus alia, quæ in se nihil spiritualitatis habent, nec etiam ex institutione Ecclesiæ spiritualibus sunt annexa, licet lato modo sumptæ eo sensu *spirituales* dici possint, quatenus nempe à fidelibus ad honorem DEI, & Sanctorum, & Ecclesiæ ministrorum sustentationem oblata fuerit, & defacto ad Ecclesias spectant. Habet Ecclesia alias quoque res, quas vocat vel *antecedenter*, vel *consequenter* spirituales. In priorum censum veniunt illæ res, quæ quidem in se sunt quid mere temporale, quia tamen habent se per modum subjecti aliquid spirituale per modum formæ recipientis, sicque cum illo unum compositum Physicomorale efficiunt, dicuntur *antecedenter* spirituales, tales res sunt Ecclesiæ, *Capellæ*, *Altaria*, *Calices*, *Vasa*, & *Vestes sacræ*, aliæque hujusmodi, quæ sibi annexa *spiritualia*, v.g. consecrationem, vel benedictionem antecedunt, & ad ea

veluti subiecta præsupponuntur. Res spirituales consequenter tales dicuntur, quæ spirituale tanquam causam, fundamentum, & radicem præsupponunt, cuiusmodi res sunt beneficia Ecclesiastica, sive jura percipiendi redditus beneficiale, ut sunt decimæ, primitiæ, oblationes, quæ præsupponunt officium, & ministerium spirituale, propter quod hæc jura conceduntur. P. Wiestner cit. *Tract. art. 1. num. 3. § 4.* Eximius D. P. Beda Schallhammer in *Thefib. Canon. ad Tit. de Simon. cap. 1. §. 1.*

12. Bona, sive res Ecclesiæ usitata Patrum, & Conciliorum phrasi vocantur PECUNIA CHRISTI cap. 1. C. 12. Q. 2. PATRIMONIUM CHRISTI cap. 16. de Præbend. cap. 34. de Elect. in 6. RES DEI Concil. Trid. Sess. 25. de Reform. cap. 1. VOTA FIDELIUM, PRETIA PECCATORUM, PATRIMONIA PAUPERUM cap. 59. C. 16.
13. Q. 1. Sed quo sensu ista? si Bœhmerum consulam, ad superstitiones & corruptiones Ecclesiæ nostræ has appellationes rejicit. Audiantur propria Vatis Hallensis verba: *Tribuere Christo PATRIMONIUM SPECIALE* (ait ad Tit. de Præbend. §. 18.) *§ persuasum habere, tali oblatione Christum delectari, revera est Christo contradicere. Porrò superstitiosa intentione, PRO REDEMPTIONE ANIMÆ, PRO REMISSIONE PECCATORUM bona Christo offerre ad eum placandum (id quod majores nostri fecisse leguntur) revera est ejurare omnem in Salvatore fidem, & sensum veræ pietatis amittere. Et tamen pleraque bona Ecclesiastica maximè ante reformationem Ecclesiæ oblata, vel donata ita acquisita sunt. Quis verò hæc PATRIMONIUM*

*CHRISTI dixerit, quæ non Christo, sed superstitioni dicata sunt? Denique quis ignorat, Clericos se dixisse VICARIOS CHRISTI? Neque enim solus Pontifex hoc titulo superbit, sed omnes Episcopi hoc encomio se notasse ostendit Joannes Launojus part. 3. Epist. 2. Imò seipsum quoque se Deos vocari contenderunt cap. 15. C. 12. Q. 1. Non ergò ἀνόμων esse crediderunt, bona Ecclesiastica, quæ revera secundum jus Canonicum sunt bona Clericorum, vocari PATRIMONIUM CHRISTI, ET DEI, quia & hi quoque sunt VICARII CHRISTI, ET VICE-DEI. Hæc crassa satis Minerva dicta sunt, immodestos hos elamores compescere clamore opus non est. Quod Sacerdotes Dii, & Vicarii Christi vocentur, Scripturæ testimonium habemus Psalm. 104. 2. Mach. 1. Exod. 21. § 22. DEO tamen Sacerdotes per hoc non parificamus, sed excellentiam Sacerdotalis ministerii demonstramus. Audiatur S. Hieronymus super illa verba Christi interrogantis discipulos Matth. 17. Vos autem, quem me esse dicitis? ita discurrens: Prudens lector attende, quod ex consequentibus, textusque sermonis Apostoli nequaquam homines, sed Dii appellantur, cum enim dixissent, quem dicunt homines esse filium hominis? Statim subjecit: Vos autem, quem me esse dicitis? quasi diceret: hominibus, quia homines sunt, humana opinantibus: vos, qui estis Dii, quem me esse existimatis. Si hæc assimilatio non placet Bœhmero, dicat nobis, qui fieri potuerit, ut Christus in SS. Pagina assimilaretur lapidi, petra, leoni, agno &c. cum hæc magis utique recedant à DEO, quam homo, nedum Sacerdos: & tamen, ut Servatoris nostri officia*

ficia exprimerent, hac allegoria usi sunt Prophetæ: quid ergo absurdi est, quod Sacerdotes *Dii* vocentur, quorum potestas à Christo in eos transfusa *Divina* est. Bona Ecclesiæ vocantur *patrimonium Christi*, non alio sensu, quam quod pii fideles ob honorem DEI ea Ecclesiæ reliquerint. Et sanè dicere, Christum delectari ejusmodi oblationibus, Christo contradicere non est. *Ipsè enim*, ait S. Augustinus *lib. 2. contra adversar. leg. & Propbet.* munera, *quamvis non egeat, accipit, ut pietate faciat opulentas animas offerentium.* Quod verò dicamus, id genus donaria placare DEUM, proficere ad remissionem peccatorum, quid superstitionis habet? Numquid Scriptum est *Tob. 4. Ipsa eleemosyna ab omni peccato & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras.* Rursus *Matth. 11. v. 40. Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.* Quid, quæso, ab omni ratione alienius, quam credere, DEUM nostris oblationibus non placari, sed offendi, & illum omnem in Christum fidem ejurare, omnemque pietatis sensum amittere, qui talibus hostiis propitiare DEUM intendit? sed hæc sunt deliquia fidei dormitantis. Bœhmerus, cum aliquando evigilaverit, ipse sua somnia ridebit.

¶ Pergamus ad alterum, & inquiremus, quandònam cœperit bonorum Ecclesiasticorum alienatio esse interdicta? Certum est, quod à temporibus Apostolorum usque ad Annum Christi 398. nulla lex lata fuerit de Ecclesiasticis bonis non alienandis, eo quippe tempore Episcopis ex dispositione Apostolorum omnium rerum Ecclesiæ dispensatio commissa fuit, ita ta-

men, ut Presbyterorum, & Diaconorum consilio uti necesse haberent, prout ex Concilio Gangrensi *Canone 7. & 8.* & Concilio Antiocheno *Canone 24.* testatum facit Thomassius *part. 3. lib. 2. cap. 1. num. 2. & 3.* Initia hujus prohibitionis referunt aliqui ad Concilium Carthaginense III. *relatum in cap. 39. C. 17. Q. 4.* alii ad Concilium apud Valentiam celebratum, quod illo altero antiquius est, & de quo desumptus est Textus in *cap. 1. de his, quæ fiunt à Prælat.* Successerunt deinde aliæ leges innovantes prohibitionem in dictis Conciliis factam, quas exhibet Gonzalez ad *d. cap. 1. de his, quæ fiunt à Prælat. n. 5. & 6.* Leguntur etiam variæ in hanc rem Constitutiones Imperatorum, quibus rerum Ecclesiasticarum alienatio interdicitur, ut Leonis in *l. 14. C. de SS. Eccles.* Anastasii in *l. 17. C. d. t. Justiniani in authentica de non alienand. aut permut. & in anth. Hoc jus porrectum C. d. t.* sed cum hi Principes, utpote Laici, in Clericos, & Ecclesias nullum jus haberent, eorum quoque leges ejusmodi prohibitionibus vim & auctoritatem tribuere non valuerunt, Prohibitiones denique hæc, quæ ab initio duntaxat ad certas species, & ad certa loca restrictæ erant, in variis Conciliis tum particularibus, tum generalibus ampliata, & ad omnes res immobiles, & mobiles pretiosas extensæ fuere, ita, ut earum alienatio Episcopis simpliciter interdicta fuerit, nisi causæ legitimæ alienationem exposcerent, aliæque solennitates à jure præscriptæ concurrerent, de quibus inferius. Vid. Gonzalez ad *cap. 1. de his, quæ fiunt à Prælat. num. 6.*

Ex quibus verò causis tam arcti li-  
mi-

mites Episcopis, aliisque Ecclesiarum Prælati positi sint, concors non est DD. Sententia. Aliqui putant, hanc prohibitionem Lege Divina niti, allegantes *cap. 4. de Religios. domib. & c. 51. de R. J. in 6.* ubi dicitur, quod semel DEO dicatum, non est ad usus humanos alterius transferendum. Id quod intelligendum est de rebus autoritate Episcopali, vel Papali ad usum Divinum deputatis, & consecratis, idque regulariter tantum. Casus exceptos unacum uberiori regulæ hujus explanatione dabit P. Reiffenstuel in *Coment. ad d. Reg.* Dicendum ergo est, genuinam hujus prohibitionis causam esse, ipsius Ecclesiæ utilitatem ex *l. 14. C. de SS. Eccles.*

quæ repetitur in *cap. 7. C. 1. Q. 3.* quia valde conveniens est, Ecclesiæ bona conservari, tum, ut ejus honori, & splendori consulatur, tum ut offerentium intentioni satisfiat, tum ut ministris stipendia ministrentur. Gonzalez ad *cap. 5. b. t. n. 10.* fortè altera quoque à verò aliena non est, quam assignat Van-Espen *part. 2. tit. 36. cap. 3. num. 2.* quod scilicet eo tempore, quo, defervescente persecutione tyrannorum, Ecclesia cœpit bona immobilia possidere, nonnulli Episcopi bona illa in utilitatem propriam distraxerint; quapropter expedire visum est, ut ipsis rerum Ecclesiasticarum alienatio inhiberetur, aut saltem certi limites ponerentur.

## §. II.

*Qualis alienatio circa prædicta bona Prelato interdicta sit?*

## SUMMARI A.

16. Alienationis nomen hic in sensu latiori accipitur. 17. Bona immobilia Ecclesiæ Prelatus sine solennitatibus Canonice alienare nequit. 18. Limitatur quoad bona immobilia exigui valoris. 19. Quarum taxatio prudentis judicis arbitrio relinquitur. 20. Limitatur quoad bona ab antiquo in feudum dari solita. 21. Item quoad bona Monasteriis bonorum stabilium incapacibus legata. 22. Nec non, quæ urgente necessitate celeriter alienari debent. 23. Bona mobilia pretiosa similiter alienationis prohibitioni obstant. 24. Non etiam immobilia non pretiosa. 25. Quid de pecuniis?

**P**Renotandum, alienationis vocabulum stricte, & late posse accipi. Stricte acceptum illos duntaxat contractus complectitur, quibus directum rei dominium transfertur, quales sunt venditio, permutatio, donatio, legatum &c. *l. 1. C. de fundo dot.* ubi expressè dicitur, quòd alienatio sit omnis actus, per quem dominium transfertur, & *l. 67. ff. de V. S. alienatum non pro-*

prie dicitur, quod adhuc in dominio venditoris manet. Late acceptum dicit omnem illum actum, quo dominium, sive directum, sive utile, aut aliud quodcunque jus in re, vel ad rem, saltem absolute quæsitum transfertur. Cujusmodi sunt feudum, emphyteusis, hypotheca, locatio ad longum tempus, constitutio ususfructus usus, vel servitutis realis. *l. fin. C. de reb. alien. non alienand.*

l. 4.



*l. 4. §. 2. l. 8. §. 2. ff. de alienat. jud. mut. caus.* (de quibus inferius per distinctas Quaestiones agemus) posterior alienationis acceptio, utpote Ecclesiæ favorabilior, hic locum invenit. per *cap. 5. b. tit. Clem. 1. §. Extravag. Ambitiose eod. cap. 20. C. 12. Q. 2. P. König h. t. num. 2.* His prænotatis

17 Dico I. Bona immobilia Ecclesiæ, (sub quibus etiam res incorporales comprehendendi, supra diximus) Prælati sine iusta causa, & præscriptis solennitatibus alienare non potest. Textus prægnantissimi in *cap. 1. §. 6. b. t. cap. 1. §. 2. eod. in 6. Clem. 1. §. 2. Extravag. Ambitiose eod. inter commun. cap. 1. 7. §. 8. de his, quæ fiunt à Prælat. cap. 19. 34. 50. 51. 52. C. 12. Q. 2. cap. 2. §. Hoc jus porrectum C. 10. Q. 2. Concil. Trid. Sess. 22. de Reform. cap. 11.* Item variæ PP. Constitutiones, quas recenset P. König *h. t. n. 3.* Ratio est, quòd Prælati Ecclesiæ conditionem meliorem quidem facere possit, deteriore autem reddere non debeat. *cap. 2. de Donat.* regulariter autem Ecclesiis melius prospectum censetur, si earum bona immobilia conserventur, & fructus singulis annis obvenientes, Clericis ministrantur, quam si, venditione semel facta, omnia consumantur. *cap. 16. C. 12. Quest. 1.*

18 Limitatur tamen hæc Conclusio I. quoad bona immobilia exigui valoris, & Ecclesiæ minus utilia. Quæ Prælati sine consuetis solennitatibus alienare potest per *cap. 53. C. 12. Q. 2.* Nec obstat *cap. 8. b. t.* ubi possessiones minus utiles pro aliis utilioribus non nisi de fratrum, & sanioris partis consensu Prælati alienandi facultas datur. Resp. dictionem *minus utiles* in priori Cano-

ne absolute, in posteriore vero respectivè accipi, ita, ut, ubi bona exigui valoris Ecclesiæ minus utilia sunt, sine consilio fratrum diltrahi valeant, bona vero, de se quidem magni momenti, comparata tamen cum aliis majoris momenti, & commodi non nisi cum Capituli consensu alienari queant, ut explicat Gloss. ad *d. cap. 8. b. t.* & à S. Congregatione Cardinalium decisum fuisse testatur Quaranta.

Quænam verò bona exigui, aut modici valoris dicenda sint, arbitrio boni viri (saltem in Germania, & remotioribus Provinciis septentrionalibus; cum aliud fortè obtineat de praxi Curriæ Romanæ quoad bona Ecclesiarum in terris Pontificiis existentium) relinquendum esse, qui consideratis Ecclesiæ facultatibus, loci consuetudine, & aliis circumstantiis id aestimet, censet Piascius in *Prax. Episc. part. 2. cap. 5. num. 32. arg. cap. 3. de Donat.* ubi donationem modicam facere Abbati quidem conceditur; quæ verò talis sit, attentis circumstantiis reddituum annuorum ipsius Monasterii, valoris rei donatæ, & consuetudinis loci, prudentis arbitrio remittitur; & hinc alienatio respectu Principis, & Episcopi modica, à Prælato inferiore, tenues redditus habente, facta, immodica, & excessus judicari poterit. Vid. P. Wiestner *tract. de alienat. Canon. part. 1. art. 4. n. 10. §. 11.*

Limitatur II. quoad bona ab antiquo quo in feudum, vel emphyteusim dari solita, ad quæ iterato in feudum, vel emphyteusim constituenda manus Prælati ligatæ non sunt. *cap. 2. de feud. d. Extravag. Ambitiose b. tit. inter commun.* Quænam autem dicantur ab antiquo

L1

in

in feudum, vel emphyteusin dari solita, in §. seq. latius exponetur.

21 Limitatur III. quoad bona *immobilia*, vel *mobilia pretiosa*, quæ legantur Monasteriis, bonorum stabilium, incapacibus, ut sunt Monasteria Ordinis S. Francisci Seraphici. Hujusmodi ergo bona etiam sine solennitatibus Canonice distrahi possunt, tum, quod talem alienationem ipse status Regulæ exposcat *cap. exiit §. ad hæc, quia fratribus ipsis de V. S. in 6.* tum, quod talia bona Monasteriis non sint incorporata. *Clem. exivi d. t. P. Wiestner cit. tract. part. 1. art. 4. num. 16.*

22 Limitatur IV. pro casu maximæ necessitatis, quæ celerem alienationem exposcat, ubi etiam non petita superioris venia alienatio facta subsistit, quia necessitas, maximè urgens, & instantanea facit licitum, quod aliàs non esset licitum. *cap. 4. de Consuet. cap. 4. de R. 7.*

23 Dico II. Bona *mobilia pretiosa*, quæ servando servari possunt, à Prælato liberè, & independentè à consensu Capituli alienari nequeunt, eò quod jura *immobilibus* ea purificent, juxta *d. Extravag. Ambitiose. & l. 22. C. de administr. Tutor.*

24 Dico III. Bona *mobilia non pretiosa*, quæ servando servari nequeunt, Prælatus liberè distrahere potest. *d. Extravag. Barbof. de Offic. Episc. alleg. 95. num. 38. & ratio est, quòd, cum hæc*

potestas legatur concessa tutoribus, & curatoribus. *cit. l. 22. & l. 24. C. de administr. Tutor.* tanto magis eam indulgere Prælatis convenit, quippe quorum potestas propter perpetuum officium longè amplior est, quam tutorum, & idè illis modicas etiam donationes facere permiffum *cap. 3. de Donat.* non item istis *l. 13. §. fin. ff. de administr. Tutor.*

Quid autem de *nummis* Ecclesiæ dicendum, an illos pro suo arbitrio citra Capituli consensum Prælatus expendere poterit? Respondeo, pro suis, fuorumque necessitatibus posse Prælatum, nummos Ecclesiæ sua unius auctoritate expendere, item iis emere, quidquid ad cultum Divinum necessarium, ac decens videbitur. *cap. 47. C. 12. Q. 2.* ubi Navarrus comprehendit omnes etiam sumptus fabricæ, & Ecclesiæ ornamenta.

Circa pecunias ab Antecessore ad comparationem rei immobilis destinatas aliter dicendum, quòd scilicet eas sine solennitatibus alienare Prælatus non valeat, non quidem eò ex capite, ut putarunt Quaranta in *summa Bullar. V. alienatio rerum Eccles. n. 25.* Piafeci in *Prax. Episc. part. 2. cap. 5. art. 4. num. 19.* quod pecuniæ ejusmodi bonis *immobilibus* accensendæ videantur (id quod supra jam dispunximus) sed quod è re Ecclesiæ sit, ut ejusmodi numi ad finem destinatum applicentur.

¶¶¶  
 ¶)(o)(¶

## §. III.

## Qui Contractus sub alienatione prohibita veniant?

## SUMMARI A.

26. Constitutio hypotheca generalis Prælato non æque est prohibita, sicut specialis. 27. Quod à multis negatur. 28. Quorum argumentis respondetur. 29. Qualiter transactio ad alienationes prohibitas referatur? 30. Prælatum posse repudiare Legatum Ecclesiæ factum, multorum est Sententia. 31. At contrarium verius esse ostenditur. 32. Quandoam Prælati sine solennitatibus præscriptis rem Ecclesiæ in emphyteusin, vel feudum dare possit? 33. Resolutio nostra limitatur. 34. Quæ bona dicantur ab antiquo in emphyteusin, vel feudum dari solita? 35. Quæ dicantur bona mensalia? 36. Quid in locatione, & donatione obtineat, remissivè.

Cum in præcedente Paragrapho num. 16. dictum fuerit, sub prohibita alienatione omnia illa negotia comprehendi, per quæ vel *jus in re*, vel *jus ad rem* in alterum transferuntur, idcirco in actus, & contractus quosdam específicos jam inquirendum erit, an, & quomodo sub hanc prohibitionis censuram cadant.

26. Quæres I. An constitutio pignoris, vel hypothecæ (quæ etiam species alienationis est. *l. ult. C. de reb. alien. non alien.*) Prælato in bonis Ecclesiæ vetita sit? Solent hic aliqui DD. inter quos est Panormit. ad *cap. 5. b. t. n. 3.* Covarruv. *Var. resolut. lib. 2. cap. 16. n. 7.* P. Wiestner *cit. tract. de alienat. ver. Eccles. part. 3. art. 9. n. 7. & seq.* ac novissimè Clariss. D. P. Placidus Böckhn in *Comment. ad b. t. num. 4.* distinguere inter hypothecam *generalem*, & *specialem*, & hanc quidem, non etiam priorē vetitam esse ajunt, quorum fundamentum principale collocatur in *cap. 5. b. t.* ubi hypotheca duntaxat *specialis* legitur esse prohibita: ergo à sensu contrario hypotheca *generalis* hoc

jure censetur esse permessa. Accedit Textus in *Nov. 7. cap. 6.* ubi Justinianus Imperator, hypotheca *speciali* prohibita, generalem Prælato expressè permittit. Et quanquam hac Constitutione Imperator extra forum jus dixerit, adeoque eadem Prælatos obligare non potuerit, id tamen ex eo evincitur, ut probè advertit laudatus P. Böckhn, quod *generalis* hypotheca Ecclesiis non æque noxia existat, atque *specialis*, secus enim Imperator, id temporis Ecclesiis faventissimus, unam, ac alteram vetitam esse jussisset. Accedit denique ratio, quod per hypothecam *specialem* plus juris in rem hypothecatam in creditorem transferatur, quippe qui illam, debito non soluto, in specie alienare potest, quàm in hypotheca *generalis*, quia in ista singulæ res minus obligatæ manent, nec tam propinquum alienationis periculum iis imminet.

Qui utramque hypothecam sub 27 alienationis prohibitionē contineri existimant, inter quos est Magn. P. Shmier *lib. 3. tract. 2. cap. 5. sect. 2. num. 112. & seqq.* & Germanus ejus Frater Clariss.

riff. P. Benedictus Schmier in *Tract. de SS. Eccles. part. 3. dissert. 2. num. 39. & seqq.* uterque meus olim in Jure Professor observandissimus. Inter alia argumenta, quæ apud sæpe laudatum Clariss. P. Böckhn proposita, & resoluta reperies, illud maximi faciunt, quod Paulus II. in *Extravag. Ambitiose b. t. inter commun.* præter alias alienationis species, quas ibi fieri prohibet, simpliciter recenset *hypothecam*, unde verisimile est, voluisse non tantum intelligi *specialem*, sed *generalem*, cum alias hac sua Constitutione nihil statuisset, quod non jam antiquo jure fuisset statutum, quod præsumendum non est, quin potius, quod jus novum hic condere voluerit, patet ex principio *d. Extravag. ubi novam*, & prioribus juribus non *allegatam causam*, nempe *ambitiose cupiditatis*, qua quidam eo tempore in transversum acti res Ecclesiæ *immobiles*, aut *mobiles pretiosas* profanis usibus applicarunt, hujus suæ constitutionis assignat; unde, cum novis morbis nova remedia adhiberi expediat, novum quoque jus condidisse, & quod de hypotheca *speciali in cap. 5.* cautum fuit, ad hypothecam *generalem* extendere voluisse inferendum est. Faciunt etiam paritatem à rebus Minorum, & pupillorum immobilibus, in quibus hypotheca tum *generalis*, tum *specialis* sine Decreto Magistratus interdicta est. per *l. 7. §. 5. ff. de reb. eor. qui sub tut. l. 4. & 5. C. de Præd. Minor.* addunt deinde hanc congruentiam quod illa in dubio interpretatio facienda sit, quæ Ecclesiæ magis est favorabilis; est verò Ecclesiæ favorabilius, si nequidem hypotheca *generalis* sine solennitatibus Canonice sustineatur. Ergo

Ego libratu utriusque partis momenti primam probabiliorem judico, eamque à Rota teneri, ac à S. Congregatione probatam fuisse refert Eminent. Petra *tom. 4. Comment. ad Constit. Apostol. pag. 187. num. 28. & seq.* Et ratio est, quod Ecclesia non æque versetur in periculo damni constituendo hypothecam *generalem*, sicut si res in specie pignoris nexu obliget, id quod mox ex *Responsionibus ad primum AA.* argumentum clarius apparebit. Ideoque ad *d. Extrav. Ambitiose* dicimus, per hypothecam ibi haudquaquam *generalem*, sed *specialem* intelligendam esse, non tantum propter Regulam, quæ habet, quod speciei per genus minimè derogetur, sed etiam ex ratione speciali, quod ibidem se referat Pontifex ad jus antiquitus jam constitutum ibi: *præterquam in casibus à jure permissis.* Unde haud aliam hypothecam excipit, quam, quæ Jure Decretalium jam erat prohibita, scilicet *specialem*. Non divinatoriam hanc esse Responsionem patet ex eo, quod ratio prohibendi non æque in una, ac altera subsit, in speciali enim pignoris constitutione, si debitor non solvat, creditor rem eandem in individuo distrahere, aut in solutum servare potest. Aliud est in hypotheca *generali*, per hanc enim in effectu nil novi constituitur, sive enim omnia bona generaliter obligentur sive non, certum tamen est, quod, si creditori aliunde satisfieri non possit, nihilominus ad alienationem bonorum deveniri debeat, quæ alienatio, sicut non constituta hypotheca, causa cognita, & debitis solennitatibus adhibitis facienda est, ita etiam posita generali hypotheca sine illis fieri nequaquam poterit, ut pluribus

firmat laudatus Petra cit. loc. num. 30. Covarruv. cit. cap. 16. num. 7. Nec enim in arbitrio creditoris est, hanc vel illam rem pro suo lubitu distrahere, sed servato ordine, ut prius bona mobilia, non pretiosa, & his non sufficientibus ad mobilia pretiosa, & demum etiam immobilia justo pretio vendantur, vel dentur in solutum. Molin. Tract. 2. disp. 466. num. 1. Unde fundamentum illius distinctionis non satis assequor, quam facit Card. de Luca discurs. 13. de Credit. num. 17. ubi dicit hypothecam generalem, non cadere sub prohibitionem d. Extrav. ambitiosa in quantum ad pœnas ibidem statutas, bene verò ad solennitates in alienatione præscriptas observandas, cum tamen pœnæ tunc incurrantur, si solennitates non fuerint observatæ: ergò hypotheca generalis non tantum quoad pœnam, sed etiam quoad formam debet esse exempta. Nec etiam illud quidquam momenti nobis habere videtur, quod Pontifex in cit. Extravag. quia ambitiosa cupiditati voluit occurrere, censeatur novum aliquod jus constituisse, contrarium ipsiusmet verba ibidem declarant: *Prædecessorum nostrorum constitutionibus, prohibitionibus, & decretis aliis super hoc editis, quæ tenore præsentium innovamus, in suo nihilominus robore permansuris.* Et sanè insoliti nihil est in jure, quod, quæ antiquitus benè constituta sunt, novioribus constitutionibus rursus innoventur, aut declarentur; hoc autem non est jus novum, sive de novo objecto constituere. Paritas deducta à rebus minorum, & pupillorum AA. non suffragatur, quia textus ibidem allegati loquuntur de re particulari, adeoque etiam

de hypotheca speciali, ut legenti ocyus patebit. Nec illud verum esse credimus, quod favorabilius sit Ecclesiæ, hypothecam etiam generalem esse prohibitam, nam, ex tali hypotheca nihil præjudicii Ecclesiæ infertur, ut supra ostendimus.

Quæres II. An transactio ad alienationes prohibitas referenda sit? Ad hoc quæsitum quidem jam in Tit. de Transact. num. 5. negativè respondimus, lubet nunc datam resolutionem magis declarare. Dicimus igitur hanc prohibitionem duntaxat procedere, ubi res quædam immobilis, aut mobilis pretiosa ab Ecclesia jam possessa cedi debeat; quodsi verò res apud Prælatum remaneat, & causâ litis finiendæ, v.g. pecunia offeratur, Prælato etiam sine solennitatibus transigere prohibitum non est, sicut nec super rebus modicis, & parùm utilibus, aut iis, quarum alienationem Prælatis permissam §. 2. diximus. Panormit. in cap. 1. de Deposit. num. 8. Rebuff. in compend. alienat. rerum Eccles. num. 2. Quaranta in summa Bullar. V. alienatio rerum Eccles. n. 19. §. 5.

Quæres III. An repudiatio legati (idem de hæreditate) Ecclesiæ facti sit species alienationis, adeoque Prælato sine solennitatibus Canonicis prohibita? Negant quàm plurimi, repudiationem esse alienationis speciem, adeoque Prælato permissam, quamvis eum peccare, & illicitè agere dicant, si rem magni momenti Ecclesiæ legatam repudiet, eumque obligatum esse, ut damnum ex tali inconsulta repudiatione Ecclesiæ causatum resarciat, ipsamque Ecclesiam graviter læsam beneficium restitutionis implorare posse. Ita P.

Wiestner *d. Tract. part. 3. art. 3. num. 9.*  
 & seqq. P. Reiffenstuel *ad Tit. de his,*  
*que fiunt à Prælat. §. 2. per tot.* cum  
 aliis pluribus ibidem relatis. Ratio  
 eorum præcipua est, quod Ecclesia, an-  
 tequam legatum acceptet, nondum cir-  
 ca illud jus quæsitum habeat, sed id  
 per acceptationem primum quæreu-  
 dum sit: unde Prælati repudiando  
 simile legatum, nihil alienat, quod Ec-  
 clesie antecedenter jam fuisset, cum  
*alienationis* vocabulum tantum de eo  
 jure verificati possit, quod nobis jam  
 perfectè quæsitum est, sive deinde sit  
*ius in re*, sive *ius ad rem*. Sic enim  
 Paulus *in l. 28. ff. de V. S.* alienationem  
 describit: *Qui occasione acquirendi non*  
*utitur, non intelligitur alienare; veluti,*  
*qui hereditatem omittit: aut optionem*  
*intra certum tempus datam non ample-*  
*ditur.*

§1 Sed magis est, ut dicamus, talem  
 repudiationem à Prælati factam non  
 modo illicitam, sed omninò irritam  
 esse, quam sententiam solidis muniunt  
 Fundamenti præter alios ex nostris Sa-  
 lisburgensibus Magnif. P. Schmier *l. 3.*  
*Tract. 1. part. 2. cap. 4. sect. 2. num. 64.*  
 & seqq. Clariss. D. D. Ignatius de Wol-  
 leren *in Quest. select. Oenipont. quest. 13.*  
*n. 18.* D. Bonaventura Franz *in Quest.*  
*select. quest. 4.* ac novissimè Clariss. P.  
 Böckhn *in Comment. ad b. t. num. 7.*  
 Probatur evertendo AA. fundamentum.  
 Talis repudiatio aufert jus Ecclesie jam  
 quæsitum: ergò est vera alienatio, &  
 consequenter Prælati prohibita. An-  
 teceq. probatur. Ecclesie jam est jus  
 quæsitum ad rem legatam, non tam  
 ex eo, quod dominium legati à puncto  
 mortis testatoris ipso jure ad legatarium  
 transeat. *l. 80. ff. de Legat. 2. l. 9. §. 5.*

*ff. de Pecul. l. 19. §. 1. ff. ad Scutum Tre-*  
*bell.* Quàm, quod in aliarum pro-  
 missionum DEO liberaliter factarum  
 citra specialem acceptationem, DEO  
 consensum supplente, ejusmodi legata,  
 aliæquæ donationes cum pleno jure do-  
 minii in Ecclesiam transeant, ut com-  
 munitè à DD. orthodoxis docetur,  
 optimo argumento, à pollicitatione rei-  
 publicæ facta, quæ mox, ut liberè, &  
 sponte facta est, irrevocabiliter tenet,  
 eo, quod ipsum jus talem promissionem  
 acceptet. *per l. 1. princ. §. 1. l. 3. §. 9.*  
*ff. de Pollicit.* Ergò Prælati repudians  
 tale legatum, jus Ecclesie quæsitum om-  
 ninò aufert, & iniurie alienat. Quod  
 ulterius confirmatur ex ipsorum AA.  
 confessione, quâ dicunt, Prælatum re-  
 pudiando legatum, illicitè, & malè  
 agere, ac ad damni Ecclesie illati com-  
 pensationem teneri, ipsamque Eccle-  
 siam beneficium restitutionis implora-  
 re posse? Quomodo autem Prælatum  
 peccati arguant, restitutionis obligatio-  
 ne onerent, qui Ecclesie jus nullum læ-  
 sit? Quo pacto ipsi Ecclesie beneficium  
 restitutionis accommodent, quæ læsa  
 non censetur, utpote cui jus ante ac-  
 ceptationem juxta ipsos ad legatum  
 quæsitum non fuit. Restitutio verò  
 in integrum est juris læsi reparatio, &  
 in priorem statum repositio? Ergò ipsi-  
 met AA. fateantur necesse est, Eccle-  
 siæ circa legatum sibi relictum jus jam  
 esse quæsitum, sive deinde illud sit jus  
 acceptandi legatum, vel citra specia-  
 lem acceptationem jus immediatum,  
 sive dominium rei legatæ. Quocun-  
 que autem sensu accipiatur, repudia-  
 tio talis legati est species *alienationis*,  
 quæ etiam lato modo sumpta juxta om-  
 nes est Prælati prohibita. *Ad l. 28. ff.*  
*de*

de V. S. repono cum Clariss. P. Böckhn hic num. 9. l. 5. §. 8. ff. de reb. cor. qui sub tut. ubi repudiatio legati à pupillo sine prætoris decreto facta non tenet, esse enim & hanc alienationem (ait ibi Ulpianus) cum res sit pupilli, nemo dubitat. Quis verò nescit, à pupillo ad Ecclesiam optimum duci argumentum? Præterea cit. l. 28. loquitur in regula; exceptio verò est circa Ecclesiam, aliisque causas pias, cui, quæ liberali titulo relinquuntur, DEO acceptationem supplente, è vestigio acquiruntur, ut ex communi DD. constat.

32 Quæres IV. Quando nam Prælatum rem immobilem in *emphyteusin*, vel *feudum* sine consuetis solennitatibus concedere possit? Responsum jam præoccupavimus in §. anteced. num. 20. quando scilicet dominium duntaxat directum est penes Ecclesiam, & res jam ab antiquo in *emphyteusin*, vel *feudum* dari solita est, si per mortem ultimi vassalli, vel propter ejus delictum, aut ob non solutum Canonem ad Ecclesiam revertatur, Prælatum iterum liberè, & sine solennitatibus in *feudum*, vel *emphyteusin* concedere potest, si utilitas Ecclesiæ suaserit. *Extrav. ambitiosa b. t. inter commun. cap. 2. de Feud.* Ratio est, quod per talem alienationem conditionem Ecclesiæ, aut successoris deteriorem non faciat, sed, sicut rem initio sui regiminis utiliter alienatam invenit, ita eam successoris relinquit, quod confirmatur ex tit. 3. *feud. 2.* ubi expressè dicitur, *minorem* (qui absque debitis solennitatibus alias alienare nequit) posse tamen investire de feudo antiquo, ad se reverso, eò, quod (ut explicat Glossa ibidem) nihil alienare, nec infeudare, sed solum investituram

à majoribus factam cum jure possessionis ab aliis translatam confirmare censendus sit.

Hanc tamen conclusionem ita limitant Panormit. ad cap. 8. b. t. Covarruv. var. resolut. lib. 2. cap. 17. ut procedat eo casu, quo prima causa concessionis adhuc perdurat, v. g. Ecclesia possidet castrum, quod propter certa onera magis sibi damnosum, quam utile advertit, dat igitur cum requisita solennitate in feudum; tractu temporis, vel ob mortem, vel ob delictum vassalli redit ad Ecclesiam, durantibus adhuc iisdem oneribus, quo casu potest rursus à successore sine solennitate concedi, non obstante etiam juramento de non aliendo, quod tantum intelligendum est de nova distractione, non verò de executione ordinationis antiquæ. Quodsi verò prima alienationis causa cessaret, ut, cum res inculta ab initio, data fuit in *emphyteusin*, eo præcisè sine, ut reduceretur ad culturam, quæ tractu temporis optimè culta per extinctionem hæredum, vel aliam ob causam reversa est ad Ecclesiam, tali casu non posset denuò concedi sine nova legitima causa, & debitis solennitatibus arg. cap. 60. de Appell. quia scilicet eo casu non eadem, sed potius alia majoris valoris res alienaretur.

Sed, unde sciam, quæ bona dicantur ab antiquo in *emphyteusin*, vel *feudum* dari solita? Resp. illa censeferi, quæ etiam semel tantum cum debita causa, & solennitatibus aliis in feudum, vel *emphyteusin* data sunt, de quibus, quod adhibitæ fuerint, si conflictet, poterit in ordine ad effectum licitæ secundæ alienationis non solennis dici ab antiquo alienari solita, & duran-

rante prima alienationis causa, ut dictum, iterum sine solennitatibus alienari, quia tunc verum est, quod non alienetur de novo, sed tantum continuetur alienatio: sin verò non constaret, alienationem factam fuisse cum legitima causa, & requisitis solennitatibus, tunc, si saltem probetur una vel altera alienatio facta cum cursu 40. annorum, jam poterit dici ab antiquo consueta dari in feudum, vel emphyteusin ad effectum, ut durante justa causa iterum sine nova solennitate alienari possit, dummodo talis res ex post facto reversa, patrimonio, vel mensæ Ecclesiæ pleno jure incorporata non sit, per quod statum suum mutasse censeretur. Quaranta in summa tit. alienatio rer. Eccles. num. 40. ubi ita in rota Romana obtentum fuisse testatur. Vid. P. Wiestner cit. tract. part. 3. artic. 8. num. 13. & seqq.

Verum rursus quæris, quænam bona dicantur mensalia? Resp. illa bona dici de mensa, quæ inserviunt mensæ, id est, sustentationi illorum, qui de tali Ecclesia sunt, ut sunt redditus præbendæ, à quibus bonis differunt bona communia, seu, quæ pertinent ad fabricam Ecclesiæ, aut quæ certæ dignitati, v. g. Archi-Diaconatui, vel alteri deputata, ac annexa sunt, quæ etiam de mensa talis dignitatis dici possunt. Plura de his Boehmerus ad h. t. §. 20. & seqq. ubi etiam ad Tit. 6. feud. 1. ex quo aliqui probare volunt, bona mensalia nequidem cum solennitate Canonica alienari posse, fundatè respondet.

An locatio à Prælato solo ultra triennium, sine solennitatibus facta, saltem ad triennium valeat, inferius ad Tit. de Locat. conduct. §. 2. num. 21. discussum invenies. Quid possit circa donationes se solo, in Tit. de Don. dicitur.

#### §. IV.

#### Quæ justa alienationis causa censeatur?

##### S U M M A R I A.

37. Quatuor communiter cause assignari solent, quæ legitimam reddunt alienationem, scilicet necessitatis, utilitatis, pietatis, majoris commoditatis. 38. Neutra ex his causis interveniente alienatio non subsistit. 39. Quid intersit, an alienatio sine justa causa, num sine requisitis solennitatibus facta sit?

Quæquam Prælati res immobiles, & independentes alienare nequeant, id tamen non ita simpliciter prohibitum est, quin ex justa causa, & adhibitis debitis solennitatibus licitum quandoque fieri possit. Communiter autem à DD. quadruplex causa assignari solet, teste Panormit. ad cap. 5. h. t. num. 5. Prima est causa necessita-

tis, ut, si debita quibus Ecclesia gravatur, aliter expungi, aut cursus usurarum sisti nequeat, bona immobilia, aut mobilia pretiosa alienare necesse sit. Clem. 1. h. t. & cap. 1. de Pignor. Auth. Hoc jus parvèdum C. de SS. Eccles. Ratio est, quod ejusmodi necessitas non subjaceat legi per textum in cap. 2. in fin. de obseru. jejun. Imò tanta ejus est vis, ut non modo leges vincat l. 5. ff. de Of-



*Offic. Proconsul. l. 1. C. de oper. libert.* sed Canones sibi quoque subicere soleat. *cap. 3. de Feriis.* & faciat licitum, quod alias de jure licitum non est. *c. 4. de R. J.* Secunda est causa utilitatis evidentis. *cap. 1. h. t. in 6. d. Clem. 1. eod. cap. 52. C. 12. Q. 2.* ut si Prælati rem Ecclesiæ viliorem pro meliori commutat *cap. 7. b. tit.* ubi terræ, quæ sylvis extirpatis, arabiles factæ sunt, eis sub annuo censu jure hæreditario concedi permittuntur, à quibus suo, vel parentum suorum labore extirpatis fuisse constiterit; talis enim concessio fit ad Ecclesiæ utilitatem, ut plus habeat à recipiente in *emphyteusin*, quàm perciperet per seipsam, & fit ad rem meliorandam, quæ iterum redeat ad Ecclesiæ. Uade probabilius est, quod non sufficiat utilitas *negativa*, quatenus nempe alienatio Ecclesiæ non apparet esse damnosa, sed requiritur utilitas *positiva*, qua Ecclesiæ conditio reddatur evidenter melior, ut probant Textus in *cap. 52. C. 12. Q. 2. cap. 7. § 8. de his, quæ fiunt à Prælat. cap. 7. b. t.* P. Wiestner tract. *de alienat. rer. Eccles. part. 2. art. 1. num. 5.* Tertia est causa *Pietatis*, pro redemptione v.g. captivorum, aut alia pauperum necessitate sublevanda. *cap. 15. C. 12. Q. 2. Aurum enim Ecclesia habet, non ut servet* (inquit S. Ambrosius cit. *Caus. § Quest. cap. 70.*) *sed ut eroget, & subveniat in necessitatibus*, & sicut ignominia Sacerdotis est, studere divitiis, & suffarcinatum auro Christum pauperem sequi, ita gloria Episcopi dicitur, pauperum inopiæ providere *cap. 71. ibid.* Quarta demum est causa *majoris commoditatis* (quæ tamen non incongruè ad secundam reduci potest) ut, si res alienanda mul-

tum distet, & ideò incommoda magis sit, quàm commoda. *cap. 8. §. fin. b. t.* ne, quod in favorem Ecclesiarum constitutum est, ad læsionem potiùs eandem detorqueatur. *l. 6. C. de LL.*

Quodsi nulla ex allatis causis alienationem urgeat, illa nequidem cum *Consensu Capituli* facta subsistit; imò, tametsi licentia alienandi ab ipso S. Pontifice obtineretur, deficiente tamen justa causa alienatio facta adhuc impugnari posset, quia licentia præsumeretur *ob- aut subreptitiè* obtenta; siquidem S. Pontifex, tametsi alias solennitates juris sua licentia supplere soleat, defectum tamen causæ, sine qua irrationabiliter res Ecclesiæ alienarentur, nec supplet, nec supplere velle præsumi potest. Redoan. *de rebus Eccles. alienand. quest. 22. num. 75.*

Porrò multum interest, an Prælati<sup>39</sup> sine requisitis solennitatibus alienet, an sine justa causa. Nam priori casu successor talem alienationem liberè revocare poterit, neque pretium emptori restituere tenebitur, nisi, quatenus Ecclesia locupletior facta, aut in ejus utilitatem versum esse probatum fuerit, ut paulò pòst dicetur. Posteriori vero probatio successoris incumbet, Ecclesiam damnificatam esse, & læsionem, tanquam fundamentum suæ actionis probare tenebitur. *l. 1. C. de Probat. cap. penult. de fidejuss.* Aliam notabilem distinctionem affert Quaranta *d. l.* inter alienationem factam ex causa *necessitatis*, & factam ex causa *utilitatis*, quod nimirum sufficiat illam utiliter cœptam esse, tametsi effectus non undequaque bonus sequatur: hic autem effectus sequi, & alienatio effectivè utilis esse debeat. Honor. *b. t. n. 3.*

## §. V.

*Quæ solennitates in alienatione rerum Ecclesiasticarum  
requirantur?*

## SUMMARI A.

40. Et iusta causa, & solennitates conjunctim ad validam alienationem desiderantur. 41. Ad solennitates pertinet tractatus prævius cum Capitulo. 42. Consensus Capituli, & subscriptio. 43. Authoritas superioris. 44. Patroni consensus de necessitate non est requirendus. 45. Quædam notamina subjunguntur. 46. Quis alienationem indebitè factam revocare possit? 47. Quid juris circa emptorem rei malè alienatæ? 48. Alienatio, sine solennitatibus facta potest in favorem Ecclesiæ per subsequenter consentum Capituli ratificari.

40 **N**ec causam solam sine solennitatibus, nec solennitates solas sine iusta causa, sed utrumque copulativè ad alienationem rerum Ecclesiæ requiri, docet nos *Clem. 1. h. t.* ideoque cum priori §. causas legitimas ad alienandum proposuerimus, solennitates, quæ etiam forma alienationis dicuntur, in præsentis §. recenseamus.

41 **I**. Ad solennia alienationis spectat I. Tractatus cum Capitulo. *cap. 1. h. tit. in 6. cap. 8. de his, quæ fiunt à Prælat.* qui nihil aliud est, quam propositio, & discussio capitularis, num conveniat rem alienare, & qualiter, expensis rationibus pro- & contra propositis. Sufficere autem unum ejusmodi tractatum, nec plures desiderari, ex allatis textibus colligitur. *Van-Espen part. 2. tit. 36. cap. 4. num. 16. & seqq.* Qui tractatus (utpote res facti) intervenisse non præsumitur, sed probari debet. *Panormit. ad cap. 6. de his, quæ fiunt à Prælat. num. ult.*

42 **II**. Requiritur consensus Capituli legitime vocati, & in unum congregati, hoc est, ut vel omnes, vel major, & sanior pars Capituli in alienationem

consentiat. *cap. 1. & tot. ferè tit. de his, quæ fiunt à Prælat.* In alienatione temporali sufficit consensus Capituli subsequens, ita tamen, ut is non retrotrahatur ad tempus factæ alienationis, sed valor alienationis à tempore ratificationis spectari debeat, ita cum *Panormit. Magnif. P. König h. t. num. 23.* Quodsi Episcopus ob bella, aut aliis de causis Capitulo careat, alios Clericos convocabit, & cum illorum consensu faciet, quod expedire judicatum fuerit. *Panormit. ad cap. 1. de his, quæ fiunt à Prælat. arg. cap. 9. dist. 65. & l. 19. ff. de Tut. & Curat. & cap. 39. C. 17. Q. 4. III.* Ad solennia reducitur etiam subscriptio Capituli, quæ quomodo, & in quibus casibus fieri debeat, *tit. 11. huj. lib.* dictum est.

IV. Debet etiam alienationi accedere autoritas, & consensus superioris. Ubi jus antiquum à jure novo discernendum est. Jure veteri sufficiebat solus consensus Episcopi, si Prælati inferiores, eidem subditi, alienare volebant. *cap. 41. C. 12. Q. 2.* si ipse Episcopus, aut alius exemptus, sua unius auctoritate, adhibito tamen Capituli con-

senſu alienationem perficere poterat. *cap. 52. C. 12. Q. 2.* Jure novo per conſtitutionem *Extravag. Ambitioſe h. t.* à quibuſcunque Eccleſiarum Rectoribus conſenſus *Papæ* peti debet. Quam tamen *Extravagantem* in Germania, & locis Roma procul diſtantibus ob difficilem ad *Papam* accessum non eſſe receptam, cum aliis teſtatur Clariffimus *D. P. Engel h. tit. num. 15.* qui etiam *num. 25.* defendit, conſuetudinem contra ſolennitates jure poſitivo præſcriptas introduci poſſe, ſi nimirum periculum ceſſet, ne ob intermiſſas ſolennitates alienatio Eccleſiæ graviter præjudicet.

44 Scificitaris: numquid præter ſuperioris Eccleſiaſtici, etiam Patroni conſenſus neceſſarius eſt? Reſpondeo, quamquam ex lege honeſtatis eum exquirere condeceat, de neceſſitate tamen, & ad valorem alienationis non deſideratur. Ratio eſt, quod Patroni conſenſus alienationis ſolennitatibus à jure nuſpiam accenſetur, nec alius caſus, quo Patroni conſenſus intervenire debet, in jure reperiatur expreſſus, quam caſus institutionis, quæ aliter, quam ad præſentationem Patroni fieri nequit *cap. 8. & 14. de Jur. Patron.* Huic noſtræ deciſioni non obſtant Textus in *cap. 31. & 32. C. 16. Q. 7. cap. 13. de Elect. in 6.* quia tantum probant, quod Patroniſ duntaxat inſpectio competat, & cura, ne bona Eccleſiæ dilapidentur, aut aliàs damnum patiantur, quo caſu Rectorem honeſtæ admonitionis conventionem compeſcere, vel Præſbitero Eccleſiaſtico puniendum denunciare poſſunt. Duas exceptiones dabit *P. Pirhing h. t. n. 62.* quem conſule.

Quod ſi proinde alienatio ſine ha-

tenus recenſitis ſolennitatibus, & ſimul abſque ulla ex prædictis cauſis facta fuerit, ea ipſo jure irrita, & nulla erit, per *cap. 1. de rebus Eccleſ. non alien. in 6. Clem. 1. eod. Extravag. Ambitioſe. h. t.* Panormit. ad *cap. 1. de in integr. reſtit. n. 17.* Num verò alienatio ſubſiſtat, ſi ſolennitates quidem adhibitæ, cauſa tamen legitima defecit; aut vice verſa, ſi cauſa quidem juſta intervénit, non etiam ſolennitates, utramque quæſtionem diſcutiunt *P. Pirhing h. t. §. 3.* & *P. Wiefner cit. tract. part. 2. art. 6.* quos conſule

Circa hætenus dicta, ſequentia ad-<sup>45</sup> huc notanda ſunt. I. Ut alienatio, tanquam valida ſubſiſtat, ſufficere, cauſam ab initio contractus allegatam fuiſſe legitimam exiſtimatam, eſſi poſtea inſufficiens comperiatur. Læſio enim, ſi quæ ſequatur, tantum erit accidentalis, ideòque locum quidem faciet reſtitutioni in integrum, ipſum verò contractum non annullabit. Panormit. in *cit. cap. 1. de in integr. reſtit. n. 17.* II. Cauſam legitimam interveniſſe præſumitur, quando conſtat, alienationem factam fuiſſe cum reliquo ſolennitatum apparatu, quæ tamen præſumptio elidi poteſt per probationem in contrarium vel à Præſbitero ſucceſſore, vel ab ipſo alienante faciendam. *P. Engel ad tit. de Conſtit. n. 58.* contra *Baldum, Jaſonem,* & alios. III. In dubio etiam ſolennitates interveniſſe præſumuntur, ſi nimirum alienatio jam ante 40. annos facta fuiſſe conſtat. Hoc enim tempore etiam præſcribi poſſunt res Eccleſiæ. Et licet omnes alienationes ſine ſolennitatibus factæ à *Paulo IV.* taliter fuerint revocatæ, ut nequidem ulla temporis præſcriptione validari queant, hanc

ipsam tamen constitutionem, ad terminos juris communis fuisse redactam per Pium IV. docet Piascius *num. 17.*

46 Quæres : Quis alienationem sine justa causa, & debitis solennitatibus, adeoque invalidè factam revocare possit? Respondeo I. non solum Capitulum, sed ipsum etiam Prælatum alienantem alienationem à se nulliter factam revocare posse. Navarr. *Consil. 20. ad Tit. de Rescript.* & DD. communiter. Etsi enim aliàs factum proprium nemini impugnare permittitur. *cap. 21. de R. J. in 6.* nec propriam turpitudinem alleganti creditur. *cap. 8. de Donat. l. 4. C. de revocand. donat.* tamen ab hac regulari norma excipitur casus alienationis, eò quòd hic non de commo Prælati, sed Ecclesiæ agatur, & res, tanquam invalidè alienata, adhuc in dominio Ecclesiæ existere censeatur, ideòque à Prælato repeti, & Ecclesia restitui debeat. Sic enim & maritus res dotales temerè alienatas, etiam stante matrimonio, revocare potest, ut defendit Barbof. ad *l. 1. part. 3. n. 15. ff. solut. matrim.* Item pater res ex peculio adventitio liberorum suorum. Pinell. *l. 1. p. 3. n. 73. C. de bonis matern.* Consultius tamen, & ad vitandum scandalum honestius fore, existimat Gloss. in *c. 1. de in integr. restit. V. contractum.* Si tali casu revocatio fiat non per ipsum Prælatum temerè alienantem, sed vel per ejus Superiorem, vel Capitulum, vel alium, cujus aliquo modo interest, alienationem non fuisse factam.

Resp. II. Quòd si Episcopus, Capitulum, aut illi, qui de Ecclesia sunt, res malè alienatas revocare negligant, poterunt etiam Laici Parochiani contradicere. Gloss. in *cap. 37. de Offic. de-*

*legat. V. suspectus.* Ipsorum enim interest, nè Ecclesia vergat ad inopiam, utpote, qui aliàs in simili circumstantia ad Ecclesiæ reparationem de suo patrimonio conferre tenentur. *cap. 4. de Eccles. edific.* Quin & his negligentibus extranei admitti possunt. *arg. cap. 1. C. 5. Q. 5.* & ubi tractatur de jure publico, quilibet admittitur. *cap. 7. C. 2. Q. 1.* Porro duplex hoc casu actio Ecclesiæ competit, *personalis* contra Prælatum malè alienantem. *cap. 3. de Pignor. Panorm. ibid. num. 3.* altera *realis* contra possessorem rei alienatæ, vel potius *interdictum recuperandæ possessionis*, ubi probatio dominii non requiritur. Quòd si Ecclesia hoc interdicto rem alienatam recuperavit, actioni *personali* contra Prælatum amplius locus non erit. *l. 1. §. si plures ff. de eo, per quem factum fuerat. Pirhing b. t. n. 69.*

Quæres : Quid juris circa emptorem rei Ecclesiasticæ malè alienatæ? Respondeo, si emptor, sciens rem esse Ecclesiæ, eandem sine præscripta solennitate emit, non solum rem ipsam, sed omnes insuper fructus, tam *extantes*, quàm *consumptos* restituere tenetur, ac alius malæ fidei possessor. *cap. 6. h. t. l. 22. C. de SS. Eccles.* amisso etiam pretio, quod non lucro venditoris, sed Ecclesiæ cedere jubetur in *l. 14. §. 1. C. de SS. Eccles.* canonizata in *cap. 5. h. t.* nisi emptor speciali pacto convenisset cum venditore, de *evictione* præstanda, eo quippe casu agere poterit contra Prælatum ad pretium recuperandum. *l. 27. C. de Evict. Panorm. ad cap. 6. h. t. n. 13.* Si verò emptor fuerit in *bona fide*, credens, errore *facti*, Prælatum legitimè alienare, tunc pretium lucro Ecclesiæ non cedit, sed poterit emptor primùm qui-

quidem contra Prælatum malè alienantem agere, & si is solvendo non sit, ab Ecclesia pretium solutum repetere, si tamen Ecclesia inde locupletior evasit, aut pecunia in ejus utilitatem versa sit, id quod probare emptori incumbit. *cap. 9. h. tit. Panorm. ad cit. cap. 6. in fin. arg. cap. 1. de Deposit.* nec enim decet, ut Ecclesia cum alterius damno locupletetur per vulgata jura in *l. 14. ff. de condict. indebit. l. 24. §. 4. ff. de Minor. cap. 48. de R. J. in 6.* Sin verò emptor in *jure claro* erraverit, putas, non requiri solemnitates quasdam ad alienationem rei Ecclesiasticæ, tenetur rem cum fructibus extantibus restituere. *arg. l. 7. §. 8. ff. de J. §. F. J.* Quid autem quoad fructus *consumptos*? Sunt, qui sic distinguant: aut jus positivè resistit actui, aut habet se indifferenter, ita, ut nec assistat actui, nec eidem resistat. Priori casu putant, fructus *consumptos* esse restituendos, non item posteriori. Rationem utriusque hanc assignant, quod in priori casu aut *vera mala fides*, aut saltem *presumpta* in emptore reperiatur, quæ propterea ad acquirendos, & lucrandos fructus non sufficit per *l. 14. §. 2. C. de SS. Eccles. l. 1. C. de fid. §. jur. haste*, in posteriori verò bonam fidem adesse, ideòque ad lucrandos fructus *consumptos* sufficere. Bartol. ad *l. 52. §. 6. ff. de hered. petit.* & alii. Mihi placet cum Covarruv. *lib. 1. Var. resolut. cap. 3. n. 8.* sine di-

stinctione dicere, emptori fructus *consumptos* acquiri, tum, quod *mala fides* revera non adsit, tametsi bona fides illa ex omni parte perfecta adhucdum desideretur, id quod probari videtur per *cit. l. 25. §. 6. ff. de hered. petit.* tum, quod ab omnibus sit receptum, quod *bona fides* ex judicis errore orta proficiat ad fructuum acquisitionem, quam conclusionem ego tamen ita limito: nisi fructibus *consumptis* emptor factus fuerit locupletior, hoc enim casu quemlibet bonæ fidei possessorem ad restitutionem obligari docui in *Lib. II. ad Tit. de caus. Possess. §. Propriet.*

Quæ hæcenus de alienatione rerum 48 Ecclesiasticarum dicta sunt, ut quod sine debita forma, & causa facta sit nulla, id taliter exaudiendum est, in quantum talis alienatio Ecclesiæ est damnosa, ita, ut Ecclesiæ integrum sit, à tali contractu resilire, aut, si malit eundem per subsequentem Capituli consensum, & licentiam superioris ratificare, emptor eidem stare teneatur. *cap. 42. C. 12. Q. 2. cap. 10. de R. J. in 6.* Redoan. ad *h. t. rubr. 3. casu 6.* & alii. Veluti in simili de pupillo statuitur *princ. Inst. de auth. Tutor.* Ne verò emptor in incerto semper hæreat, & rem non suam frustra colat, poterit Prælatum compellere, ut vel statim, refuso pretio, à contractu resiliat, vel alienationem invalidam confirmet, per *l. 13. §. 27. ff. de act. empt.* Bartolus & DD. communiter.



## §. VI.

*Quæ pœna in male alienantes statutæ? Et quæ causæ ab earum incurfione excusent?*

## S U M M A R I A.

49. *Varia pœna de jure antiquiori in male alienantes decretæ recensentur. 50. Hodie illæ obtinent, quæ in Extravag. Ambitiosa determinantur. 51. Ab his pœnis excusat consuetudo contraria. 52. Alienatio adhuc imperfecta. 53. Ignorantia tum juris, tum facti. 54. An stante juramento de non alienando inconsulto S. Pontifice alienatio validè, & sine perjurio à Prælati fieri possit, hæc questio cum distinctione resolvitur. 55. Subjunctis duabus limitationibus. 56. An secularisatio bonorum ab iniquitate defendi possit, remissivè.*

49 **V**ariæ jure jam antiquo in temerè, & male alienantes decretæ leguntur pœnæ. Sic in cap. 5. h. t. quod Constitutionem Leonis Imper. in l. 14. C. de SS. Eccles. recepit, res Ecclesiarum malè alienantes amissione Officii sui mulctat, & ad damnum per ejusmodi alienationem temere factam Ecclesiis illatum resarciendum compelli jubet. Quin in cap. 13. C. 12. Q. 2. si Episcopus sine necessitate rem Ecclesiæ alienavit, & Abbates, aliique inferiores Clerici sine licentia Episcopi quidquam de bonis suarum Ecclesiarum distrahentes, jubentur deponi cap. 13. c. 19. § 41. C. 12. Q. 2. Illi verò, qui res male alienatas accipiunt, nisi ocyus restituant, ipso facto excommunicantur 50 cit. cap. 19. Hodie plerumque ad pœnas in Extravag. Ambitiosa h. tit. inter commun. à Paulo II. Decretas attenditur. Sunt autem sequentes I. tam alienans, quàm alienatas res recipiens ipso facto excommunicationem incurrunt, nisi celeri satisfactione sibi prospexerint cap. 6. h. tit. II. Prælati majores ab ingressu Ecclesiæ prohibentur, sub

quo interdicto, si per sex menses indurato animo perseveraverint, à regimine & administratione tam in temporalibus, quàm in spiritualibus ipso facto sint suspensi III. alii verò inferiores Prælati, Rectores, & Administratores Ecclesiarum beneficiis, quorum bona alienaverint, sint hoc ipso privati, ita, ut ea, tanquam vacantia, per locorum Ordinarios, aut alios, ad quos collatio spectat, personis idoneis liberè possint conferri, nisi Sedi Apostolicæ essent generaliter, vel specialiter reservata.

Ab his pœnis excusat consuetudo 51 contraria, qua Constitutioni d. Extravag. fermè ubique locorum derogatum fuisse, testantur Navarrus de Censur. Eccles. cap. 27. Excommunic. 25. num. 150. Sarmiento de reddit. Eccles. part. 1. cap. 3. n. 20. Zypæus in Anals. ad h. t. n. 2.

Secundo excusat actus imperfectio, 52 ut si alienatio tantum fuerit attentata, aut ante traditionem revocata, quia verba, maximè pœnalia, debent accipi, arg. cap. 7. de Elect. in 6. Navarr. Consil. 37. de

de Sent. excommunic. num. 2. id quod etiam colligitur ex cap. 6. h. t. & Extravag. Ambitiose, ubi in priori textu celeri restitutione alienator sibi consulere posse dicitur, in posteriore verò ad incurrendam excommunicationem receptio rei alienatæ requiritur; ergo ante traditionem, si alienans pœniteat, pœnas non incurrit.

53 Tertio excusat ignorantia facti, & juris, quando scilicet is, in quem res Ecclesiæ fuit alienata, probabiliter ignoravit, rem esse Ecclesiæ, aut, siquidem hoc scivit, pœnas tamen tam acerbis esse statutas nescivit. Ratio est, tum quod cit. Extravag. pœnas in illos fulminat, qui alienare præsumpserint, præsumptum autem supponit dolum, & scientiam. Tum, quod censuræ sint pœnæ medicinales, cap. 1. de Sent. excomm. in 6. quæ præsupponunt ex parte censurandi scientiam, & contumaciam. cap. 23. de V. S. cap. 48. de Sent. excommun.

54 Pro coronide h. t. adhuc quæri potest. Quandoquidem hodie tam Episcopi in sua Consecratione, quam Abbates in sua Benedictione juramentum præstare solent, quòd bona immobilia Ecclesiæ suæ, inconsulto S. Pontifice, etiam cum consensu Capituli sui alienare nolint, ut passim testantur AA. an non obstante hoc juramento certis adhuc casibus alienatio à Prælati fieri possit? Resp. cum Panormit. ad cap. 8. h. tit. num. 15. & in cap. ult. de Eccles. edific. num. 6. & seqq. cum distinctione: vel enim Prælati juravit simpliciter non alienare, ut in d. cap. fin. de Eccles. edific. & tunc intelligendum est de alienatione solum illicita, sine justa

causa, & debitis solennitatibus faciendâ, ut ibidem in cit. cap. resolvit Pontifex, posse nimirum Episcopos, non obstante juramento de rebus Ecclesiæ non alienandis instruere ex causa necessitatis, vel utilitatis, ut explicat Panormitanus, novas Basilicas, prout convenire judicaverint, illisque applicare partem reddituum aliarum jam ædificatarum. Vel juravit non alienare, inconsulto S. Pontifice, ut hodie communiter solent, & tunc non solum de injusta, sed etiam justa alienatione intelligendum erit, ut scilicet nec in casibus à jure permissis sine licentia, & auctoritate S. Pontificis alienationem facere valeat, ita, ut probabilius juramentum violasse censendus esset, qui tali casu prædium aliquod ad longum solummodo tempus locaret. Panorm. ad cit. cap. num. 16.

Addit verò laudatus interpres duas limitationes multum notabiles, quarum prima est, quod alienatio rerum modicarum, aut parum utilium Ecclesiæ tali juramento non contineatur, quod juramentum sit stricti juris cap. 21. & penult. de Jurejur. tum quod res modicæ ex ipsa juris dispositione censeantur exceptæ, ut supra dictum est. Altera limitatio est casus magnæ necessitatis, quo ob moræ periculum, & nimiam distantiam Papa tam citò consuli non posset, nec in eo eventu SS. Pontifices censendi sunt, velle obligare jurantes cum gravi Ecclesiarum damno.

Esset adhuc dicendum de Secularisatione Ecclesiarum, & bonorum Ecclesiasticorum tempore reformationis, ut ajunt, per Romanum Imperium facta,

Et, quam Bœhmerus, & alii Protestantium sacris addicti multis congestis argumentis justificare contendunt. Verùm, cùm præfixam metam præsentis Pagellæ jam attigerint, Quæstionem hanc alteri chartæ, & tempori

reservamus. Interim, quam huic Tractatui epigraphen subjungimus, ut Sæcularisatis quoque bonis protestantes eum veritate subjicere possint, vehementer exopto, videlicet

UT IN OMNIBUS GLORIFICETUR  
D E U S.

